

Pijler van de <i>civil society</i>.

Verborgen waarden zichtbaar maken moet

Door: Bert Koopman

30-05-2024

Politiek en Overheid

Het coalitieakkoord is een zouteloos compromis tussen vier partijen. Dit 'samenwerkingsverband' – radicaal rechts ten opzichte van het midden – mist een heldere visie. Een extraparlamenteair programkabinet zal de filantropie niet ontzien.

Hamvraag is wat de sector gaat doen nu de samenwerkende brancheorganisaties in de filantropie hun samenwerking op losse schroeven hebben gezet. Het probleem is bekend: filantropie is een van de pijlers van de *civil society* maar te weinig zichtbaar bij overheden op alle niveaus. En dat terwijl Nederland piepend en knarsend tot stilstand zou komen zonder de inspanningen van vermogensfondsen, goede doelen, kerkgenootschappen en vrijwilligers.

Donkere wolken pakken zich samen. De posities binnen het rechtse samenwerkingsverband zijn bekend: de PVV tamboereert op asiel en migratie; de BBB op de agrarische sector en stikstof, NSC op bestuurlijke vernieuwing en de VVD op prudent financieel beleid. Men heeft dekking nodig voor zaken als lastenverlichting en 'bestaanszekerheid'. Deze dekking lijkt een nieuw te vormen kabinet onder leiding van voormalig topambtenaar Dick Schoof te willen vinden door onder meer de filantropie aan banden te leggen.

Zonder visie zal een nieuw bijeengezocht kabinet in de uitvoering veel moeten interpreteren, definiëren, specificeren en preciseren. Geen geruststellend vooruitzicht. Bij een bron van bijdragen als de kansspelen stijgt de belasting van 30,5% naar 37,8%. Boven een fiscale regeling als de giftenaftrek hangt het zwaard van Damocles. Doelen van algemeen nut, zoals onderwijs en onderzoek, cultuur, boeken en ontwikkelingssamenwerking, zijn met voorgenomen belastingverhogingen en kortingen eenzelfde lot beschoren.

Beperking giftenaftrek

Goede doelen en kerkgenootschappen maken zich grote zorgen. Door de voorgenomen beperkingen zullen de giften met 'tientallen miljoenen' dalen, zei hoogleraar filantropie Paul Smeets onlangs in het *Nederlands Dagblad*. Minder geld voor goede doelen betekent minder geld voor armoedebestrijding. Minder geld voor diaconie betekent nog minder geld voor armoedebestrijding. Het is maar één voorbeeld in het sociale domein.

De voorgestelde beperking van de giftenaftrek kent twee dimensies. Het beoogde kabinet zal volgens het hoofdlijnenakkoord vanaf 2025 jaarlijks € 100 mln bezuinigen op de giftenaftrek, oplopend tot € 250 mln in 2028. De giftenaftrek kost de overheid op dit moment circa €458 mln. Het betreft dus een versoering met meer dan 50%.

Een tweede dimensie is het gelijktrekken van 'gewone' en periodieke giften. Het lijkt de bedoeling dat dit verschil vanaf 2028 vervalst. Uit onderzoek blijkt dat er naast de besparing die dit oplevert (€ 150 mln) ook een positief effect is voor de uitvoerbaarheid van deze fiscale regeling door de Belastingdienst. Ook hier hebben goede doelen het nakijken.

Energie en klimaat

Zoomen we iets meer uit dan zien we ook tegenvallers op het vlak van energie en klimaat. Zaken als verlaging van de energiebelasting, afschaffing van subsidies voor elektrische auto's en warmtepompen niet verplicht stellen, remmen de energietransitie en leiden per saldo tot meer import van olie en gas, schreef expert Jan Rotmans onlangs in een opinieartikel in *NRC*.

De hoogleraar duurzaamheid en transities legde de vinger op nog een zere plek. Het toekomstige kabinet wil zich zonder extra inspanningen houden aan internationale afspraken inzake klimaatdoelen. Maar de energietransitie hapert doordat het elektriciteitsnet vol raakt. Investeren in een zwaarder en slimmer elektriciteitsnet kost € 100 mrd à € 150 mrd. De lasten zullen volgens Rotmans grotendeels worden verhaald op burgers via een hogere energierekening.

Hoe verder?

Het is nu wachten op de kabinetsformatie en de nasleep daarvan. De vraag is of de gekozen route leidt tot een politiek die werkt. Een politiek gebaseerd op een diepgravend en goed onderbouwd verhaal met een moreel ijkpunt dat breed wordt gedragen. Een politiek die verder reikt dan een verzameling slogans waarbij achterliggende overwegingen ontbreken. De voortekenen zijn niet gunstig.

Er is nu alles aan gelegen dat de sector filantropie zijn verborgen waarden zichtbaar maakt. In Den Haag en ver daarbuiten. Filantropie Platform DDB kan daarbij als *critical friend* van de sector een rol van betekenis spelen. Door de lens van grootgevers, impact investeerders en besturen van filantropische fondsen analyseert dit filantropiemedium immers de hele waardeketen. Door *practitioners* en hun *best practice* de ruimte te geven.

Bert Koopman is hoofdredacteur van Filantropie Platform DDB, onderdeel van Amsterdam University Press.